

„Se veled, se nélküled”,

■ A GYERMEKEK VÉDELMEK HELYE A HAZAI JOGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI RENDSZERBEN

Az európai fejlődés egyértelműen bizonyítja annak szükségességét, hogy a gyermekek számára fokozatosan épüljenek ki olyan önálló, differenciált törvényi garanciák, amelyek biztonságot, védelmet nyújtanak. Talán nem véletlen, hogy ott működik jó állami gyermekpolitika (lásd: Egyesült Királyság, Svédország), ahol a gyermekvédelemnek önálló törvényi szabályozása és rendszere van.

■ A SZABÁLYOZÁS SAJÁTÓSÁGAI

A gyermekre, gyermekkorra vonatkozó elkülönített kezelés új és sokak számára vitatott szituációt teremt. Ugyanez a kérdés vetődik fel a gyermekvédelemmel mint önálló szakterülettel, továbbá a gyermekvédelmi törvénnyel mint önálló ágazati jogszabállyal kapcsolatban is. Az utóbbi években is gyakran merült fel a szociális és gyermekvédelmi törvény „egybeolvasztása” mind a szabályozás, mind a törvényben meghatározott támogatási és ellátórendszer tekintetében.

Ez a komplex szemlélet a szociálpolitika – pontosabban annak sajátos területe: a családpolitika - részeként kezeli a gyermekvédelmet, megfélekezve arról, hogy a szociálpolitika beavatkozási területe elsősorban a rászoruló csoportokra irányul, erősen koncentrálna a szegénységre és újabban a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, illetve a beilleszkedésben különös nehézséggel, problémákkal küzdőkre.

A családpolitika azonban önmagában nem ad maradéktalanul választ a gyermek minden szükségletére, csak azokra, amelyek nem önállóan rá, hanem családjára irányulnak, és jellemzően bizonyos szociálpolitikai eszköztárat/beavatkozási területet jelentenek. A gyermekek azonban – elsősorban életkorukból és fejlődésükből adódóan – olyan sajátos célcsoportot képviselnek, amelynek jól megfogalmazható, önálló érdekei és szükségletei vannak. Ez leginkább az ENSZ által is megfogalmazott Gyermekjogi Egyezményvel jellemezhető. A gyermeki jogok érvényesítése során, pl. előfordulhat érdekütközés is, éppen a család érdekeivel szemben, nem beszélve a gyermekeket éppen a családban ért sérelmekről!

A Gyermekjogi Egyezmény az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata alapján megerősíti, hogy a gyermekkor különleges segítséghez és támogatáshoz ad jogot.

A gyermeki jogok védelméhez előírt garanciák az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye alapján:

A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenképp felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.

Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy a gyermek számára, figyelembe véve szülei, gyámjai és az érte törvényesen felelős más személyek jogait és kötelezéseit, biztosítják a jólétéhez szükséges védelmet és gondozást, e célból meghozzák a szükséges törvényhozási és közigazgatási intézke-

déseket.

Az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények, hivatalok, és létesítmények működése megfeleljen az illetékes hatóságok által megállapított szabályoknak, különösen a biztonság és az egészség területén, valamint ezek személyzeti létszámával és szakértelmével, továbbá a megfelelő ellenőrzés meglétével kapcsolatban.

Az Egyezményben részes államok meghoznak minden olyan törvényhozási, közigazgatási vagy egyéb intézkedést, amelyek az Egyezményben elismert jogok érvényesüléséhez szükségesek. Amennyiben gazdasági, szociális és kulturális jogokról van szó, ezeket az intézkedéseket a rendelkezésükre álló erőforrások határai között és szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében hozzák meg.

■ HAZAI KÖVETKEZMÉNYEK: AZ ALAPTÖRVÉNY

A Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI törvény (továbbiakban Gyvt.) nem más, mint az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének hazai feltételekhez igazodó alaptörvénye. Mint ilyen, bár tartalmában a gyermekekre és a gyermekes családokra irányuló szociális védelmet, ellátásokat szabályozza, több annál, mint a „rászoruló gyermekek” egyszerű

szociális védelme, alapvetően tehát a gyermek jól-létének biztosítása.

A Gyermekvédelemről szóló törvény - tekintettel a gyermekek sajátos jogaira és érdekeire – egyrésztől különböző támogatások, illetve szolgáltatások nyújtásával segíti a családot a gyermek felnevelésében, másrészt megfelelő támogatások és szolgáltatások nyújtásával védelmet biztosít a családból kiemelt gyermekek számára. Mindez a családok megerősítését szolgáló helyi és területi gondozás szerepének, az önkormányzatok ellátásra irányuló szolgáltató tevékenységének, valamint a társadalmi önszerveződések és egyéb állampolgári kezdeményezések növekedését eredményezi.

Ezen túlmenően azonban a gyermeket a törvény olyan személyiségként kezeli, akit megilletnek az alapvető emberi jogok, sőt azoknak is egy sajátos és komplex együttese, amely kiterjed a gyermek érdekeire és szükségleteire, személyiségfejlődésének biztosítására, amibe az oktatás, a tehetséggondozás, a sport, az egészséges életkörülmények, a szabadidő eltöltése és az erőszakmentes környezet éppúgy beletartozik, mint családjának szociális biztonsága.

A szabályozás ennek megfelelően a gyermek jogait, sajátos szükségleteit, továbbá a szereplők közötti feladatmegosztást érinti.

A törvény kiinduló eleme a család többirányú támogatása, amelynek természetesen alapjaiban igazodnia kell a szociálpolitika egészéhez. Ennek megfelelően a családi típusú nevelésre orientált rendszer kialakítását, továbbá a preventív és a családba visszahelyező megoldásokat helyezi előtérbe. Fontos szerepet szán az állami és nem állami szervek együttműködésének.

■ A GYERMEKEK VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY RENDSZERE

A fentieknek megfelelően a Gyermekvédelemről szóló törvény (Gyvt.) által biztosított új típusú, önálló, differenciált lehetőségek megvalósítására a következő alapelvek nyújthatnak garanciát:

A szabályozás a korábbinál jobban és hangsúlyosabban veszi tekintetbe a gyermeket mint önálló személyt, a családot mint a saját életében és ügyei intézésében kompetens kisközösséget, és korlátozza az állam és képviselőinek beavatkozási lehetőségeit, szabályozza ezek módját és formáit. A beavatkozás kizárólag abban az esetben engedhető meg, ha az a gyermek érdekében elkerülhetetlen. Csupán anyagi okból fenn álló veszélyeztettség esetén a gyermeket nem lehet családjától elválasztani.

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményével összhangban a törvény meghatározza a gyermek jogait és kötelességeit, amelyek védelmére speciális állami feladatokat is megállapít.

A gyermekek nevelésének és fejlődésének biztosításában meghatározza a szülők jogait és kötelességeit, emellett ugyanezt teszi az állam – ezen belül a helyi, megyei és országos ellátók – kötelezettségeivel és jogaival.

A szűken értelmezett gyermekvédelmi felfogással szemben jóval tágabban értelmezi a megelőzés, kezelés és gondozás kerekeit, tágítja az ebben szereplő szakemberek és intézmények körét, szektor-semlegessé és többszektörűvé véve az ellátás

szinte valamennyi formáját. Elismeri a család jogát arra, hogy kérhessen és kapjon segítséget a megnövekedett és gyakran változó feladatainak ellátásában.

A gyermekek védelme során a lehető legszélesebben értelmezi elsősorban a szolgáltatást és az önkéntességet, ami feltételezi és információk és lehetőségek teljes körű ismeretét és a választási lehetőséget is.

Minden településen elérhetővé kívánja tenni a – lehetőleg – helyben elérhető vagy helybe hozott szolgáltatásokat, amelyek kiterjednek a gyermek komplexen értelmezett jól-létének biztosítására, esélyegyenlőségének legalább elvi lehetőségére.

Kiemelten kezeli a családjukból kiemelt, illetve a családjukat elvesztett gyermekek ügyét, akik esetében az államnak többet és mást kell vállalnia, mint a családban élő gyermekeknel. Ez a pozitív diszkrimináció azt jelenti, hogy az állam számukra nem csak segítséget nyújt, hanem garantálja a megfelelő életkörülmények biztosítását és segíti az önálló élet megkezdését.

A hatósági feladatok egy részének központosítása, a korábban sokat bírált gyámhatósági munka önállóságának növelése, szakszerűbbé tétele erősíti a szolgáltató és ügyfélbarát megoldások lehetőségét.

Új elemként érvényesülhet a gyámhatósági munka során a szolgáltatások minőségének ellenőrzése, a gyermekek és gondnokoltak személyi és vagyoni érdekeinek védelme.

A gyermekvédelemről szóló törvény új struktúrájával, új tartalmi elemeivel teljes körű jogbiztonságot és szakszerű ellátásokat garantál a 0-18, illetve a 0-24 éves korosztály számára. Természetes persze, hogy a törvény hatályba lépése után néhány évvel vannak még finanszírozási, alkalmazási, gyakorlati hiányosságok.

A gyermekvédelem működése úgy biztosítható, hogy már a törvényben a rendszer elemei horizontálisan és vertikálisan is hiánytalanul egymásra, illetve egymás mellé épülnek, világosan különválasztva a szolgáltatást és a hatósági munkát, valamint az alapellátás és a szakellátás rendszerét.

■ A GYERMEKVÉDELEM RENDSZERE

• Pénzbeli ellátások:

- > a rendszeres gyermekvédelmi támogatás,
- > a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás,
- > a gyermektartásdíj megelőlegezése,
- > az otthonteremtési támogatás.

• A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások:

- > a gyermekjóléti szolgáltatás,
- > a gyermekek napközbeni ellátása,
- > a gyermekek átmeneti gondozása.

• A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások:

- > az otthon nyújtó ellátás,
- > az utógondozói ellátás,
- > a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás.

• A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések:

- > a védelembe vétel,
- > a családba fogadás,

- > az ideiglenes hatályú elhelyezés,
- > az átmeneti nevelésbe vétel,
- > a tartós nevelésbe vétel,
- > a nevelési felügyelet elrendelése,
- > az utógondozás elrendelése,
- > az utógondozói ellátás elrendelése.
- > a bíróság által javítóintézeti nevelésre utalt, illetve előzetes letartóztatásba helyezett fiatalok intézeti ellátása.

A szociálpolitikai (és közigazgatási) reformmal kapcsolatban a fentiekből egyenesen következik, hogy a gyermekvédelem csak bizonyos területeken kapcsolódhat a tervezett változásokhoz. Ezek a területek elsősorban egyes ellátások szabályozásánál, telepítésénél jelennek meg az alábbiak szerint.

LEHETSÉGES KAPCSOLÓDÁSI PONTOK SZAKMAI SZEMPONTOK SZERINT

Rendszeres gyermekvédelmi támogatás

A szociális indikáció, a rászorultsági elv érvényesítése a rendszeres gyermekvédelmi támogatás esetében lehet kiemelt jelentőségű a jövőben is, ezért egy főre eső mértékét fokozatosan kellene emelni. A gyermekszegénység, a gyermekes családok társadalmi kirekesztődésének megelőzése, kezelése hosszú távon is feladata lehetne a megemelt összegű támogatásnak. Az alanyi jogon járó családi pótlék érdemi emelése és szinten tartása, amint azt a rendszerváltás óta eltelt időszak is bizonyította, nem várható, ezért célként sem reális.

VÁLTOZÁS:

- *A rászoruló gyermekek családjainak fokozott és érdembeli támogatása jóval fontosabb, mint az, hogy az ellátást melyik törvény szabályozza, adott esetben a támogatás része lehetne más, egyéb rászorultsági elvű pénzügyi ellátásokat szabályozó törvénynek is.*
- *A Gyermekvédelmi törvényben való szabályozás megtartását az indokolja, hogy a rendszeres támogatás sok ponton hasonló a rendkívüli gyermekvédelmi támogatáshoz, amely esetében azonban a rendkívüli – és hangsúlyozottan átmeneti – élethelyzet a megtérítés alapja, ez pedig nem minden esetben függ össze tartósabb anyagi rászorultsággal, a család szegénységével.*

Gyermekjóléti szolgáltatás

A gyermekjóléti alapellátások körébe tartozó szolgáltatásoknak és intézményeknek kétség kívül vannak szociális jóléti elemi is, de minden szolgáltatás alapvető célja a családban nevelkedő gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és a gyermek, testi, lelki egészséges fejlődését veszélyeztető körülmények rendezése illetve felszámolása.

A gyermekjóléti szolgáltatás egyik eleme a településen élő, minden gyermeket érintő jóléti szolgáltatások szervezése, a településen élő gyermekek szociális helyzetének figyelemmel kísérése, de a másik elem, ami ezekkel a feladatokkal szervesen összeilleszthető, a veszélyeztetettséget észlelő- és jelzőrendszer működtetése és a veszélyeztetettség kezelése.

Gyermekek napközbeni ellátása

A napközbeni ellátások ugyanilyen módon széles értelemben szociális szolgáltatásként is értelmezhetők, mivel elsősorban a szülők foglalkoztatásával összefüggő gyermekfelügyeletet biztosítanak, de gyermekvédelmi szempontú elhelyezést is biztosítanak a hátrányos helyzetű családban élő gyermekek számára, valamint szintén gyermekvédelmi célú tevékenységeket is végeznek a fejlesztésben és a felzárkóztatásban.

A gyermekvédelmi szempontú napközbeni ellátást biztosító szolgáltatást a Gyvt. 41.§.(4) bekezdése tartalmazza az iskolai napközis rendszerből kiszoruló, csellengő vagy egyéb szempontból veszélyeztetett 10 év feletti gyermekek számára, holott az iskolai napközi működtetésében is meg kellene fogalmazódnia a Gyvt. gyermekvédelmi célú elhelyezési szempontjainak.

Gyermekek átmeneti gondozása

A gyermekek átmeneti gondozását biztosító ellátások (helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona) igénybe vétele az esetek többségében egyértelműen a szülő rossz szociális helyzetéből, megoldatlan megélhetési és lakhatási problémáiból fakad, és e helyzetek rendezése a szociális ellátások körébe sorolható. A hetes otthonok irányából is (speciálisan fővárosi probléma) el kellene a Gyvt.-nek (és a gyakorlatnak) mozdulnia a kollégiumi ellátások irányába. A rászoruló családok gyermekeinek vagy átmeneti gondozásra van szüksége (átmeneti otthoni elhelyezés), vagy hétközi ellátásra, felzárkóztatásra van szüksége és nem gondozásra, áltörvényességi felügyeletre, tehát diákotthoni, kollégiumi elhelyezés a megoldás, vagy ha várhatóan 1, 2 évi illetve azon túli gondozás, nevelés, törvényes felügyelet szükséges akkor a szakellátás rendszere adhat választ.

A gyermeket ellátó intézmény szakmai szabályai ugyanakkor egyértelműen a gyermekvédelemhez köthetők, mivel a bentlakás alatt teljes körű ellátást és szakszerű, a gyermek minden érdekét (személyiségfejlődésének biztosítása, oktatás, szociális ellátás, tehetséggondozás, sport, stb.) gyermekvédelmi gondoskodást kell biztosítani minden gyermek számára egyéni szükségleteihez és fejlettségéhez igazodóan.

A gyermekével együttesen elhelyezett szülő a családok átmeneti otthonában ugyan szociális segítő szolgáltatást és szociális tartalmú elhelyezést kap, de az otthonon belüli szakmai tevékenységek egyértelműen gyermekvédelmi célzatúak. (Ez az intézménytípus a Gyermekvédelmi törvény megjelenésével éppen azért került át a hajléktalan ellátások köréből – anya otthonok- a gyermekvédelembe, mivel előtte szociális ágazathoz tartozóan nem tudta biztosítani a gyermekek számára sem az ellátást, sem a biztonságot, sem a védelmet.)

A SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOKHOZ VALÓ INTEGRÁCIÓ VÁRHATÓ PROBLÉMÁI

Tapasztalataink szerint a Gyermekvédelmi törvény hatályba lépése óta a gyakorlati megvalósítás területén a hajléktalan ellátásban korábban már működő családok átmeneti otthonainak átalakulása és a már meglévő családsegítő szolgálatokhoz integrált gyermekjóléti szolgáltatások önálló szakmai tevékenység-

gének kialakítása jelentette a legnagyobb problémát. Ez mind az eredeti szakmai profiltól való szükségszerű és jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő elválasztásban, mind pedig az új, gyermekvédelmi szempontú szakmai feladatok megfogalmazásában és kialakításában jelentkezett.

A működés kezdete óta eltelt időszak mindenképpen azt bizonyította (még a közvélemény számára is) hogy a gyermekjóléti szolgálat szakmai feladatai és a feladatellátás keretei jóval szigorúbbak, számon kérhetőbbek, mint az alapvetően önkéntes alapon működő családsegítő szolgáltatás esetében.

Mégis, egyedül a gyermekjóléti szolgáltatásnál található meg azok a pontok, ahol a szociális és gyermekvédelmi tevékenység szétválasztható és a feladatot ellátó szervezet differenciálttá tehető, az alábbiak szerint.

VÁLTOZÁS:

■ CSALÁDSEGÍTŐ ÉS GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLTATÁS

▪ Komplex családsegítő szolgálat

Minden településen elérhető vagy hozzáférhető és együttesen érinti a településen élő személyeket, családokat és gyermekeket.

FELADAT:

A településen élő személyek, illetve családok (és a családban nevelkedő gyermekek) szociális és mentálhigiénés helyzetének figyelemmel kísérése, és a családban jelentkező működési zavarok és problémák megszüntetése érdekében végzett szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadás és családgondozás.

A gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése és a veszélyeztetettség megelőzése érdekében végzett tevékenységek.

▪ Családsegítő központ

Kistérségi, illetve városi szinten működtethető, minden bevont település számára hozzáférhetően.

FELADAT:

Speciális segítő szolgáltatás, amely kiterjed a szociálisan rászorult, vagy nehéz élethelyzetű egyénekre, családokra illetve a hátrányos helyzetű, valamint a veszélyeztetett gyermekekre, az egyéni, csoportos és közösségi szociális munka eszközeinek és módszereinek egyidejű alkalmazásával.

Intézményi formában működő, szociális segítő szolgáltatásokat nyújtó szervezet, amelynek speciális szolgáltatásai körébe tartozik a gyermek-és ifjúságjóléti szolgáltatás is.

▪ Gyermekjóléti központ

A jelenlegi megyei módszertani gyermekjóléti szolgálatok (és a 40 ezer lakosságszám feletti városok intézményei) gyermekjóléti központként működnek.

FELADAT:

A központokban végzett gyermekvédelmi szociális munka a gyermeknek nyújtott személyes segítő szociális szolgáltatás, amely kiterjed a gyermeket veszélyeztető élethelyzetek és szülői, gyermeki magatartások felszámolására, megszüntetésére, az ebből fakadó hátrányok rendezésére. (a kirekesztés és rossz bánásmód valamint a gyermekbántalmazás minden formájára, valamint a szociális hátrányok kezelésére sajátos munkamódszerrel és eszközökkel.)

■ TERÜLETI SZEMPONTOK – AZ ELLÁTÁSOK FENNTARTÁSA, SZERVEZÉSE, MŰKÖDTETÉSE - SZERINT

A kapcsolódások másik sajátos területe az egyes, törvényben

meghatározott szociális és gyermekvédelmi személyes gondoskodást nyújtó ellátások, szolgáltatások telepítése. A várható közigazgatási reform nagyobb szerepet szán a regionalitásnak, ami erősítheti a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások terén már eleve jelen lévő kistérségi és regionális tervezés, illetve feladatellátás elvét. A hosszabb távú megoldást valószínűleg az egyes ellátások körzetesítése jelenti, mert így elkerülhető az, hogy a kisebb települések lakói kimaradjanak egyes, lakosságszám alapján kötelezően biztosítandó szolgáltatásból.

Meglátásunk szerint a gyermekjóléti szolgáltatásnak és a gyermekek napközbeni ellátási formái közül a házi gyermekfelügyeletnek és a családi napközinek minden településen jelen kell lennie. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy feltétlenül helyben kell megszervezni és fenntartani az adott ellátást.

Így pl. a családi napközik hálózatát célszerű kistérségi szinten megszervezni, csak az ellátás elérhetőségét kell helyben biztosítani. A bölcsődét nem lehet kistelepülés feladatkörébe utalni, de hosszabb távon kistérségi szintre igen. A gyermekek alternatív napközbeni ellátását nem kell feltétlenül kistelepülési szinten nyújtani, mivel pl. egy drogprevenációs vagy egyéb devianciák megelőzését, kezelését célzó program szakszerűbben és hatékonyabban működtethető kistérségi vagy nagyobb települési szinten, ugyanakkor minden rászoruló számára biztosítani kell a hozzáférés lehetőségét.

Ezt úgy lehetne elérni, hogy egyrészt a kistérségi szolgáltatásnak az összes bevont település számára kell az ellátást biztosítani, másrészt a szolgáltatáshoz való hozzáférést meg kell szervezni (pl. szállítás vagy utazási költségek megtérítése révén.) A gyermekek átmeneti gondozását sokkal szakszerűbben lehet kistérségi szinten szervezni.

A hozzáférés tekintetében a helyettes szülői ellátást célszerű a gyermek lakóhelyén biztosítani, de az ellátás megszervezése a kistérség feladata lehet. A családok és gyermekek átmeneti otthona működhet a kistérségi központban (vagy valamely bevont településen). A feladat itt az, hogy mindenki számára biztosítani lehessen egyrészt az ellátáshoz való hozzáférést, másrészt az eredeti településsel való rendszeres kapcsolatot (pl. a gyermek eredeti iskoláját látogatja a kistérségi központban lévő családok átmeneti otthonából is.)

A (BÁRMELY) TELEPÜLÉSEN KÖTELEZŐEN BIZTOSÍTANDÓ ELLÁTÁSOK:

- gyermekjóléti szolgáltatás (akár a családsegítéssel együtt, lásd feljebb)
- családi napközi
- házi gyermekfelügyelet

A fenti ellátások szervezése/fenntartása történhet a kistérségi központban is, lényeg, hogy az ellátás minden településen jelen legyen.

KISTÉRSÉGI SZINTEN BIZTOSÍTANDÓ ELLÁTÁSOK:

- Családsegítő központ (gyermekjóléti szolgáltatással, lásd feljebb)
- Bölcsőde
- Gyermekek alternatív napközbeni ellátása

- Helyettes szülői hálózat
- Gyermekek átmeneti otthona
- Családok átmeneti otthona

REGIONÁLIS/MEGYEI SZINTEN BIZTOSÍTANDÓ GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁSOK:

- Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás
- Otthont nyújtó ellátások (nevelőszülői ellátás, gyermekotthon, speciális gyermekotthon, utógondozó otthon)

Ha a közigazgatási reformot követően is marad a megyei szint, itt kell tartani a nevelőszülői, gyermekotthoni és utógondozói ellátást, a TEGYESZ egyes feladatait. Ha változik, ezen ellátásokat valószínűleg regionális szintre kell telepíteni.

A speciális gyermekotthoni ellátás regionális szintre telepíthető, mivel minél speciálisabb egy probléma, annál ritkább is (legalábbis viszonylagosan). A források koncentrációja (szigorúbb személyi és tárgyi feltételek) nagyobb területi egységek szintjén képzelhető el, ahol a gyermekek egyes speciális problémáit (drogfüggőség, súlyos pszichés tünetek stb.) szakszerűbben lehet kezelni. Mindez természetesen még a speciális szükségletű gyermekek esetében is csak akkor indokolt, ha „normál” ellátásban (gyermekotthonban, nevelőszülőnél) történő integrált elhelyezése nem biztosítható.

Összességében mind a gyermekvédelem rendszerének egészéről, mind pedig az annak jelentős részét alkotó személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról elmondható, hogy csak részben elégítenek ki olyan szociális szükségleteket, amelyek elsősorban a gyermek családja felől jelentkeznek, azaz a család szükségleteire adnak választ (a gyermek felügyelete, étkeztetése, stb.).

A gyermek számára azonban mindig mást és többet kell nyújtani az egyes ellátásoknak: tekintetbe kell venniük sajátos jogait, szükségleteit, biztosítaniuk kell személyiségének harmonikus fejlődését és végül, de nem utolsó sorban, természetesen választ kell adniuk szociális szükségleteire is.

Gáspár Károly–Drosztmérmé Kánnai Magdolna–Bán Gabriella